

„Легенда аб каханні“

Ул. НЯФЕД

Цудоўны выбар зрабіў Харкаўскі тэатр імя Т. Г. Шаўчэка, паставіўшы п'есу Назыма Хікмэта «Легенда аб каханні».

У аснову сюжэта п'есы пакладзены старажытны ўсходнія легенды аб каханні каменнага Фэрхада і цароўны Шырын. І тым не менш з-пад пера Хікмэта выйшаў арыгінальны твор, які прасякнуты вялікімі паучэннямі і народнай мудрасцю, захараце напружанасцю п'есы.

Сцена з 1-й дзеі спектакля.

На першы погляд здаецца, што ў п'есе і спектаклі ў цэнтры ўвагі не сацыяльныя тэмы, а праблемы каханні. Але каханне аўтар разумее ў шырокім сэнсе — як любоў чалавека да творчасці, да працы, да народа. У залежнасці ад таго, як той або іншы герой глядзіць на каханне, раскрываецца яго характар і сацыяльны погляд.

Намірае прыгажуня Шырын, адзіная і любімая сястра ўладаркі горада Арзена Мехменэ Бану. Мехменэ абірае незвычайна багаты татум, які выратуе Шырын. З'яўляецца незнамец, які гатовы гэта зрабіць. Але ён ставіць умовы, галоўная з якіх аключаецца ў тым, што Мехменэ Бану павінна ахвяраваць сваёй праслаўленай прыгажосцю. Яна згаджаецца на гэта.

Абедзве сястры закахаліся ў выдатнага майстра, прыгажуня Фэрхада. Фэрхад бачыць толькі твар Шырын (на твар яе сястры забаронена глядзець пад страхам пакарання смерцю). Ён кахаў Шырын. Жадаючы разлучыць Шырын і майстра, Мехменэ Бану прымушае яго праз жалезную гару пушцы ў горад свежую ваду, без якой насельніцтва асуджана на выміранне. Але Мехменэ клопоціцца не аб народзе, а хоча даць Фэрхад неспасівальную аднаго чалавека задачу. Ён ідзе ў горы, а Шырын абірае закаханага. Праходзіць дзесяць год, але работа выканана толькі палова.

Да Фэрхада з'яўляецца Шырын, якая гаворыць, што Мехменэ Бану згодна на іх шлюб, калі ён пакіне сваю работу. Але майстар не можа зрабіць гэтага цыпер. Ім належае імкненне прынесці пшасце свайму народу. Шырын згаджаецца чакаць Фэрхада стогады, колькі спатрабіцца.

Пастаноўку п'есы «Легенда аб каханні» ажыццявіў рэжысёр А. Ігалавін. На сваім жанры гэты спектакль хутэй за ўсё можна аднесці да раматнага драмы. Тут ёсць і героіка, і лірыка, і пафас. Паучыць героі — каханне, нявінасць, рэфунацыя — гранічна завостраны. Восем чаму сутыкненні гэтых паучыцў ўспрымаюцца як нешта значнае, важнае, што вырашае лёс людзей. Тут у героіў не застаецца месца для кампірамісаў. Яны кахаюць і ненавідзяць да канца, да гатоўнасці памёрці або зрабіць падзвіг. Усе выканаўцы асноўных ролей дамагліся значных творчых поспехаў.

Пачатак спектакля адрозніваецца гледача ў напружанае жыццё героіў. Ледзь змоўк гучны голас вясчальніка, які заклікае дамагчыся хворай, як перад вачыма гледача паўстае драматычная карціна. Мехменэ Бану (О. Валуева) каля ложка паміраючай сястры. Яна пагражае і проціцца, плача і залучае. Усё гэта актрыса робіць з пераказальнай шчырасцю.

Не адрозна Мехменэ Бану-Валуева згаджаецца на ахвяру, якую патрабуе ад яе незнамец. Актрыса паказвае, як у душы Мехменэ абываецца напружанае барацьба. Не кожная на месцы Бану згаджаецца-б на такую ахвяру. Ёй-жа ўсяго толькі 20 год, да таго-ж, яна надзвычайна прыгожая. І ўсё-ж Мехменэ згаджаецца пазбаўці сябе прыгажосці. Натуральна, што гэты ўчынак выклікае павагу і спа-

Але найбольш поўна раскрываецца вобраз Фэрхада, як геніяльнага мастака. Глядзач верыць, што перад ім сапраўды чалавек, які ўсёго сабе аддае творчасці, стварэнню мастацтва для народа. І ў гэтай любові да мастацтва, да прыгажосці выяўляецца аптымізм народнага героя. У сцене-ж дошты паўстае вобраз чалавека, сапраўднае каханне якога становіцца крыніцай подзвігу. Фэрхад гатовы на любое выпрабаванне, бо, кахаючы, ён думае перш за ўсё не аб сабе, а аб пшасці любімага чалавека. Смелы і адкрыты подзвіг, прэрыды і ўпэўнены адказы, неспрытнае каханне да Шырын, дзея якой ён ідзе на велізарнае выпрабаванне, асабліва запамінаюцца ў гэтай сцене.

У Фэрхада прачнулася яшчэ адно паучыцў — любоў да народа, да радзімы. Праз любоў да мастацтва і да Шырын, праз стваральную працу ён прымішоў да гэтага самага моцнага паучыцў. Гэта паучыцў Фэрхада перадаецца актёрам асабліва ярка ў фінальнай сцене, калі ён сустракаецца з удзячным жыхарамі Арзена.

На жаль, сцэна ў апошняй карціне, у якой Фэрхад гутарыць з жалезнай гарой, таполі, салазём, праводзіцца менш выразна і філасофская глыбіня яе не раскрываецца да канца.

У прэям Фэрхад успрымаецца, як чалавек, які ўвасабляе лепшыя, выдатныя рысы працоўнага народа — кавала свайго пшасці.

Іншыя вобразы спектакля развіваюць і дапаўняюць асноўную тэму, раскрытую ў вобразе Мехменэ і Фэрхада.

Многа агульнага ёсць паміж Мехменэ, майстрам Эшрафам (С. Грубінін) і Візірам (І. Касцючэнка). Усе яны эгаісты, таму іх паучыць дробныя і фальшывыя. Эшраф захоплены мастацтвам, у якім бачыць толькі пшасце да асабістай славы. Акцёр П. Грубінін пераканальна ў сцене ля паляца. Тут мы бачым чалавека, захопленнага жаданнем спачаста скрат мастацтва і зрабіць яго сродкам для дасягнення славы. Запамінаюцца сцэны, у якіх актёр перадае пакуты Эшрафа, выкліканыя яго творчай безалапажнасцю. На жаль, гэты вобраз у спектаклі не атрымаў мастацкага завяршэння. Увядзенне Эшрафам сваіх памылак і яго шчыра прыхільнасць да Фэрхада ў фінале спектакля не падтрыманы ўсім шпіраднымі яго павадзінамі.

Візір сваімі поглядамі на каханне падабы да Мехменэ. Ён кажа сваю гаспадыню, але калі яна становіцца непрагожай, спрабуе збіць сабе. Эгаістычнае каханне актёр робіць галоўным пры стварэнні гэтага вобраза.

Шырын (Р. Коласава) — пэтычная істота, для якой усе на свеце адзінае ў адным — у любімым Фэрхад. Але вобраз Шырын больш выразна, калі ў фінальнай сцене, дзе яна заўважвае аб сваёй гатоўнасці чакаць Фэрхада, у яе голас будзе гучаць вялікая ўпэўненасць і вера ў будучыню, а не толькі смутак разлукі.

З вялікай жыццёвай праўдай малюе Ф. Радчук вобраз старога майстра Бехзада — бацькі Фэрхада, які любіць працу, верыць у стваральную сілу народа, у бессямротнасць народнага генія.

Глыбока хваляе фінальную сцену спектакля, у якой народ выносіць падаўку Фэрхад і выяўляе веру ў поспех яго справы. Гэтая сцэна з'яўляецца апафеям народнай сілы і мудрасці.

У цэлым цікавая па задуме сцэна ля палаца Шырын, дзе ідуць разважання і спрэчкі аб сэнсе мастацтва, з'яўляюцца некалькі расцягнутай і стамае гледача.

Дэкарацыя мастака В. Грэчэнкі арганічна задуме рэжысёра і ўсяму пэтычнаму ладу спектакля. Асабліва выразнае афармленне пакоя ў палацы Мехменэ і другой карціны (ля палаца Шырын).

Спектакль «Легенда аб каханні» пакідае ў гледача радаснае, светлае адчуванне, сцярджаючы веру ў прыгажосць і чыста-чалавечы адносіны, у непераможную стваральную сілу народа.

Да агляду тэатральнай моладзі

Пачатак творчага шляху

Поўны круг сцэны з дэкарацыямі, якія стваралі ілюзію жыццёвага надабенства. Замест аднаго партнёра выканаўца меў перад сабой некалькі дзюэчных асоб, кожную з якіх трэба было адзіць і знайсці да яе аднаведны адносіны. Абедзве сцэны апошняга акта Белыкоў правёў з азмывальнай насычанасцю.

Першы экзамен на падмоствах прафесійнага тэатра быў вытрыманым. У дублетна тэатры былі вытрыманым. У дублетна тэатры былі вытрыманым. У дублетна тэатры былі вытрыманым.

З захваленнем рыхтаваў Белыкоў новую ролю. Умовы працы былі блізкімі да тых, у якіх ён выдана выхоўваўся: у маладзёжным спектаклі амаль усе ролі выконвалі маладыя актёры, ставіў спектакль рэжысёр А. Нікіцін, які наядуна прышоў з Маскоўскага інстытута тэатральнага мастацтва. Спектакль «Яе сястры» быў цёлым сустрэты гледачом, асабліва моладзю. З п'есы была выкінута непатрэбная септыментальнасць, і яна прагучала са сцэны

аптымістычна, раскавала праўду аб маладых савецкіх людзях, адным з якіх быў у спектаклі Пеця ў выкананні В. Белыкова. У яго ігры была паучыцў гуару, вялікая жыццерадаснасць, вернасць сапраўднай дружбе.

Цікава была работа над вобразам Гараніна ў спектаклі «Вясна ў Маскве». Выканаўца ролі В. Белыкоў не хацеў паўтараць ужо знойдзены ім фарб ў стварэнні вобраза савецкага маладога чалавека. Трэба было шукаць індывідуальныя рысы героя ў яго ўнутраным свеце, у асабістых псіхікі. Лачым гэтым правільным шляхам, В. Белыкоў стварыў пераканальны вобраз маладога вучонага Гараніна, сакратара партыйнай арганізацыі інстытута, якога ніколі не пакідала паучыцў адказнасці не толькі за сваю працу, але і за ўчыны на ўласным жыцці. У спектаклі Гаранін па-сапраўдному змагаўся за любімага чалавека. Лейтматывам яго адносінаў да Надзі Каўравай быў гэўсеўскі афарызм: «Чым больш кахаю цябе, тым менш я дрэннае буду табе дараваць».

Значнай удачай В. Белыкова з'явіўся вобраз Гары ў спектаклі «Шкаляры». А. Янабасна. Выхаваны на расісцкіх тэатрах амерыканскага фашызма, гэты ма-

Хроніка культурнага жыцця

Налгасны клуб

У цэнтры вёскі Батвінаўка Крычаўскага раёна стаіць прыгожы будынак. Гэта — калгасны клуб. У ім створаны ўсе ўмовы для таго, каб калгаснікі маглі адпачыць вясела і культурна. Да паслуг наведвальнікаў свежыя газеты і часопісы, тут можна паслухаць радыё, узяць пачытаць кнігу.

На-новому перабудавана работа клуба ў летнія дні. Загачыць клубу Марыя Грышчанка склала распарадак работы так, што частку дні яна разам з бібліятэкарам бывае ў палыноўскіх брыгадах. У полі яны выўскаюць «бавявыя лісты», у абедзены перанямаючы чытаць калгаснікам газеты. Насты двух гадзін дня і да дзесяці гадзін вечара дзверы клуба шырока адкрыты для ўсіх, хто жадае наведаць яго.

Нядаўна бібліятэка клуба папоўнілася новымі творами. Многа набыта сельскагаспадарчай літаратуры. Асабліва вялікі попит калгаснікі на кнігі аб перадавых метадах вырошчвання гародніны, ільну, бульбы.

Для чытальнай залы набыта новая мэбля: сталы, крэслы, шафа. Упрыгожвае залу новы радыёпрыёмнік.

Л. ШПАКОЎСКІ.

Дружба двух калектываў

Калектывы мастацкай самадзейнасці Пашчэніцкага Дома культуры трымае цесную сувязь са сваімі шэфамі — самадзейнымі калектывамі Мінскага трактарнага завода. Шэфы далі канцэрты ў Пашчэніцкай, аказалі метадычную дапамогу самадзейнасці раённага Дома культуры.

Не так даўно плешчанікі самадзейны калектывы выступілі ў клубе трактарнага завода.

Н. КАРЖУЕВ.

3 канцэрты ў суседні раён

Калектывы мастацкай самадзейнасці Тураўскага раённага Дома культуры пабылі ў суседнім Давыд-Гарадоцкім раёне, дзе для кяхароў райцэнтра быў дан канцэрт.

У праграме канцэрта — пастаноўка «Русалка» А. С. Пешкіна, раманы рускіх кампазітараў, песні савецкіх кампазітараў.

Н. ТАРАСЕНКА, прапагандыст Тураўскага РК КПБ.

На тонкасуконным камбінаце

За кароткі час свайго існавання драматычным калектывам Мінскага тонкасуконнага камбіната пастаўлены — камедыя А. Астроўскага «Не ўсё кату масленіца», сцэны з яго-ж камедыі «Даходнае месца», камедыя А. Чахава «Мядзведзь».

Са сваімі канцэртамі і спектаклямі калектывы выступілі перад студэнтамі Мінскага тэхнічнага харчовай прамысловасці, калгаснікамі сельскагаспадарчай арцелі імя Малацова Уздзенскага раёна, рабочым падпільнай машына-трактарнай станцыі ў Азерскім.

А. КАНАПАЦІН.

Выступленні гуртка мастацкай самадзейнасці

Гурток мастацкай самадзейнасці Славецкай сельскашколы выступілі перад калгаснікамі, рабочымі і служачымі Эльскага раёна.

Спектакль «Мядзведзь» па Чахаву драматычны гурток школы паказаў ў калгасе «Беларускі камунар» і імя Маленкова. Для рабочых і служачых станцыі Славецка была пастаўлена п'еса «Маладая гвардыя».

А. ГАВАРОЎСКІ.

задзенькі «шакал» у выкананні Белыкова паўстаў перад гледачом ва ўсёй сваёй агітай сутнасці. Работу маладога актёра над роляю Гары можна лічыць удачай як у сэнсе пранікнення ва ўнутрыны свет вобраза, так і ў сэнсе дэталёвай адзілі-фоўкі вонкавага малюнка ролі.

Не дзіўна, што пасля гэтага маладому актёру была даручана цэлая серыя адмысловых ролей: герцага Бургундскага ў «Караді Ліры», Жоры Пацалуўкі ў «Не называючы прозвішчаў», князя Гандзімурава ў спектаклі «Порт-Артур» і Дарыста ў «Хітраумнай закаханай». У кожнай з гэтых п'ес Белыкоў пераканальны.

Але, параўнаўшы некаторыя з работ актёра, нельга не заўважваць, што дзе-нідзе ён пачынае паўтараць сябе, часам з'яўляюцца ў яго імкненне прыкрыць не метадычную распрацоўку псіхалагічнай лініі вонкавай характэрнасцю вобраза, штампам. Гэта адчуваецца ў раскрыцці вобразаў Пацалуўкі і Гандзімурава. Калі кожная з папярэдніх работ маладога актёра сведчыла аб пэўнай да росту яго майстэрства, дык цяпер наглядзецца тапанне на адным месцы. Адчуваецца няправільная тэндэнцыя рэжысёра выкарыстоўваць актёра за кошт яго творчага багажа, па прынцыпу так званай «ампаўа».

В. Белыкоў — таленавіты актёр. Аба-в'язка кіраўніцтва тэатра — правільная накіроўваць здольнасці маладога выканаўцы.

Г. КОЛАС.

Чытачы аб літаратуры

Праўдзівае і надуманае

За апошнія месяцы ў часопісе «Беларусь» змешчана некалькі апавяданняў аб жыцці калгаснай вёскі. Письменнікі пра-буюць адстраваць у іх тое новае, што ёсць дзясер у жыцці калгаснікаў, у іх барацьбе за ажыццяўленне гістарычных рашэнняў партыі і ўрада аб сельскай гаспадарцы.

І. Дуброўскі ў апавяданні «Напарнік» («Беларусь» № 4 за 1954 г.) паказвае першыя крокі маладога агранома Сімы Азэрвай. Мы бачым неспакойную натуру Сімы ў дзясніні. І. Дуброўскаму ўдалося намалаваць прывабны вобраз чалавека, які не схіляецца перад цяжкасцямі, а смела ідзе наустрач ім.

Запамінаецца сцэна сутычкі маладога агранома з трактарыстам Антосем Шавелем, якога ў тым некалькі год лічылі перадавым. Прадуючы ў калгасе «Перамога», Антосе думаў толькі аб колькасці гектараў мілька ворыва, зусім не дбаючы аб якасці сваёй работы, аб тым, які будзе ўрадак. Сіма вырашыла пакласці канец такому адносіну. Убачыўшы, што трактарыст ідзе на глыбіню, у якой і варона не зможа схвацца, яна дагнала машыну і загадала спыніць работу.

Але нахалны трактарыст не звярнуў на яе словы ўвагі. Тады аграном стала ў боране, сарвала з галавы чырвоную хустку і, махаючы ёю, закрывала:

— Стой, вар'ят! Не! Станеш! Спыню! Не на тую трыні!

Улада аўтара заключаецца ў тым, што ён раскрыў духоўнае абычча сваёй героіні, паказаў, як новае, перадавое заваўвае сабе месца ў барацьбе са старым, аста-вям у нашым жыцці, у характарах людзей.

Цікавы сюжэт апавядання Ус. Краўчанкі «Пасадка ў Навасёлкі» («Беларусь» № 1 за 1954 г.). Ганна Патроўна Сварцова з Тамбоўшчыны паехала ў далёкую беларускую вёску Навасёлкі, дзе выяваў і загінуў яе сын Андрэй. Папакажушы ля магілы сына, Ганна Патроўна паехала ў суседнюю вёску да Міколы Бабра, якога Андрэй выратаваў у бая ад смерці. Якое-ж было яе расчараванне, калі яна даведзлася, што сям'ю Баброў лічыць у калгасе «хутаранам». Змест таго, каб сваёй працай умоваўць ардэльнаму гаспадарку, Бабры збіраюць і возыць прада-вочыя грыбы, ціснюць самагонку і так жыць. Усё гэта выклікае ў Ганны Патроўны паучыцў агіды. Яна бачыць, што Бабры — нікічмыны людзі, і рашае пакі-нуць іх хату. Але воль з'яўляецца і сам Мікола.

— Чакайце, маці, — звартаецца ён да гошці і тут-жа кідае свайму бацьку гнёўнае абвінавачванне.

— Праз цябе, — кажа Мікола, — я страціў тое, што было галоўным маім ба-гаццем — сумленне і гонар, прамаўляў іх на нікічмыны спекуляцкія грошы.

Мікола назаўсёды парывае з бацькам.

Канфлікт паміж бацькам і сынам — аснова апавядання, яго галоўны стры-жанне. Аднак аўтар не падрываў гэтага канфлікту ўсім ходам падзей, не надаў яму драматычнага гучання. На самай справе, чаму гэта Мікола некалькі год разам з бацькам знаходзіцца нібы ў гнілым балоне? Што перахаджае яму зра-зумець усю нікічмынасць свайго існавання? Неарзумела таксама, чаму прыезд Ганны Патроўны раптам адкрыў вочы Міколу і паказаў яму, што трэба рабіць, куды ісці.

Трэба думаць, што паучыцў незадаваль-нення і агіды да бацькі ў Міколы нара-сталы спакваля, пакуль не вылілася ў ад-крыты разрыў. Але мя не знаходзім у апавяданні глыбокіх перажыванняў Мі-колы, якія прывялі яго да вываду — пакончыць з мінулым нікічмыным жыццём ў апавяданні не бачна складанага пра-

цэсу станаўлення героя. І ў гэтым, на наш погляд, галоўная заганя твора.

У часопісе часта друкуюцца апавяданні, у якіх затулоўваюцца цяжкасці, якія ўрадуцца рэалістычна. У апавяданні Л. Вір-руецца рэалістычна. У апавяданні Л. Вір-руецца рэалістычна. У апавяданні Л. Вір-руецца рэалістычна.

Такое-ж уражанне пакідае і апавяданне Глы Гурскага «У вялікай дарозе», змешчанае ў пятым нумары часопіса. Аўтар закранае важную тэму: спалучэнне асабі-стага шчасця з выкананнем грамадскіх абавязкаў. У калгас прыбывае новы стар-шыня, аспірант Аляксей Баравіцкі. Зоатэхнікам тут ужо некалькі год працуе На-стася Залудка. Яны збаўляюцца і разам энергічна боруцца за работу. Хутка на-ладжваюцца справы, гаспадарка рушыла ўгору.

У апавяданні ёсць і другая сюжэтная лінія. Аляксей Баравіцкі рашыў развісці-сі са сваёй жанкай, якая не захачела пакінуць горад і пашаць у вёску. Аб гэтым даведзена Настася і ў сваю чаргу рас-казава Аляксею аб сваім няўдалым кахан-ні. Хутка Аляксей і Настася палюбілі адзін аднаго, і апавяданне заканчваецца іх заручынамі.

Тэма ў творы толькі наметана, але не вырашана. Письменнік не раскрыў скла-даны псіхалагічныя ўзаемаадносіны паміж галоўнымі героямі. Паказ сапраўдных перажыванняў Аляксея, які вырашае па-рываць са сваёй былой жанкай, падмнені банальнай фразой аб тым, што «разбітае не склеіш». Бледна, доктаратна пака-зана і каханне Аляксея з Настасяй. У аб-малеўцы іх ўзаемаадносіны мы не адчуваем сапраўдных чалавечых паучыцў. Ян пра-віла, старшыня і зоатэхнік спачатку га-ворач аб угнаеннях ці іншых гаспадар-скіх справах, а пасля толькі, як-бы неа-рокам, заводзяць гутарку аб сваім каханні. Нават інтымныя размовы закаханых вы-ліваюцца ў меладраматычныя фразы. Здаецца, што гэтыя фразы даўно вывучы-лі імі напаміне. У іх няма ні шчырасці, ні сардэчнасці. Воль адна з такіх раз-моў:

«— Мілая Настасья, каб ты ведала яе-мне добра з табою, — прызнаўся Аляк-сей. — Ты ў мяне самы лепшы друг і дарадчык...»

— І мяне, Алёша, з табой добра. — На-стася і не заўважыла, як перайшла на «ты». — Неяк лёгка дымаецца, хоццяд жыць, працаваць, дамагацца таго, каб наш калгас у будучым стаў адным з лепшых... Але што для гэтага рабіць, ды і сама не ведаю?..»

— Што рабіць? — задумаўся Аляк-сей. — Народ кажа: «Любі зямлю, і яна аддзіліцца табе тройчы...»

— Правільна, — згадзілася Настася. — Хто можа паверыць, што так размаў-ляюць паміж сабой закаханыя.

Апавяданне залішне расцягнута, дзеян-не адбываецца вяла.

У штодзённым барацьбе за перамогу новага, за стварэнне багатага сельскагас-падарчых прадуктаў для савецкага наро-да раскрываюцца лепшыя рысы людзей калгаснай вёскі. Праўдзіва і глыбока ад-люстроўваць гэтыя рысы — аднакая і патрэбная задача нашых письменнікаў.

Я. МІСКО, журналіст.

Нашы прэтэнзіі

Работа з калектывамі мастацкай сама-дзейнасці — мой любімы занятак. Мне хоццяд яшчэ лепш авалодаць гэтай ціка-вай прафесіяй. У 1953 годзе я скончыў завочныя курсы рэжысуры, дзясер заўсе-ды сачу за выўскам новых кніг па ма-стацтву, выпісваю перыядычную літара-туру. У мяне ёсць уласная літаратура: «Мае жыццё ў мастацтве» і «Работа актёра над сабой» Станіслаўскага, «Рэ-жысёрскія ўрокі Станіслаўскага» Гарча-кова, «Тэхніка мовы» Сарычавай і рад ін-шых неабходных кніг, якія мне вельмі дапамагаюць у практычнай рабоце.

Падбіраючы рэпертуар для кожнага гуртка, я, перш за ўсё, зыходжу з таго, наколькі п'еса ці песня будзе карыснай і цікавай для гледача. Пры дапамозе акардыяніста вывучаю песні з тым, каб мяне было ясна іх гучанне.

Рэпертуар для тапчавальнага і музыч-нага гурткоў я таксама імкнуся зрабіць рознастайным і цікавым.

Мяне, як кіраўніка, не зусім задаваль-няе рэпертуар для драматычных калектываў, які мы атрымліваем. У асноўным розніца паміж усімі п'есамі на калгасную

тэму толькі ў назве, а сюжэты амаль ад-нолькавыя. Апрача таго, яны мала дзе-ійныя, у іх няма сапраўднай барацьбы, сутыкненняў. Добра, што п'есы маюць рэ-жысёрскія каментарыі, але іх трэба пі-саць больш зразумелай мовай, бо сустра-каюцца такія, у якіх цяжка разабрацца. Вельмі пажадана выўскаць п'есы з ма-лонкімі дэкарацыямі, расцямаў.

Мала песеннага рэпертуару, які быў-бы па сілах кожнаму калектыву. Вельмі мала песень для солнага выканання і амаль зусім няма для дуэта.

У Антопальскім раёне, ды напэўна і ў іншых, адсутнічаюць у продажы грым, гу-мо, лак для наклеяў, а в

Выход у свет „Гісторыі Беларускай ССР“ (том I)

Выдавецтва Акадэміі навук БССР выпусціла ў свет 1-ы том кнігі «Гісторыя Беларускай ССР». 1-ы том гэтай працы ахоплівае гісторыю беларускага народа са старажытных часоў да літоўскай буржуазна-дэмакратычнай рэвалюцыі 1917 года ўключна.

Кніга адкрываецца раздзелам, прысвечаным пытанням гісторыі першабытна-абшчыннага ладу. У раздзеле даецца агляд помнікаў старажытнай культуры, выяўленых на тэрыторыі БССР.

Тут жа асвятляецца працэс зароджання класавых, феадальных адносін ва ўходных славян і працэс складвання аднай старарускай народнасці, утварыўшай у IX стагоддзі магутную старарускую дзяржаву — Кіеўскую Русь, якая ўключала ў свой склад усе ўходнаславянскія землі.

У наступным раздзеле разглядаецца гісторыя Кіеўскай Русі; даецца характарыстыка яе выдатнай культуры. Далейшыя два раздзелы прысвечаны пераходна-феадальнай раздробленасці, развіццю феадальных адносін і класавай барацьбы ў захаднерускіх землях у перыяд XIII—XVI стагоддзяў.

У гэтых раздзелах паказана, што літоўскія князі, выкарыстаўшы феадальную раздробленасць, а таксама аслабленне старарускіх зямель у выніку татарангольскага нашэсця, захапілі захаднюю частку Русі, устанавілі сваё панаванне ў беларускіх землях. У кнізе паказваецца, што беларускі народ вёў няспыную барацьбу з літоўскімі феодаламі за ўз'яднанне з брацкім рускім народам.

У спецыяльным раздзеле разглядаецца фарміраванне беларускай народнасці з старарускай народнасці, ад якой узніклі брацкія рускі, украінскі і беларускі народы.

Наступныя раздзелы прысвечаны гісторыі Беларускага народа ў XVI—XVIII стагоддзях, калі Беларусь знаходзілася пад уладай паліцка-шляхецкай Польшчы. Шырока асвятляецца вызваленчая вайна беларускага народа разам з украінскім народам на чале з Багданам Хмельнікім супраць феадальна-прыгонніцкага і нацыянальнага прыгнёту, за ўз'яднанне з Расіяй.

Спецыяльны раздзел адвядзены ўз'яднанню Беларусі з Расіяй, якое адбывалася ў рамках інтарэсаў беларускага народа і з'явілася для яго гістарычнай неабходнасцю, каронным пытаннем нацыянальнага існавання.

Вялікі раздзел прысвечаны гісторыі беларускага народа ў перыяд разлажання феадальна-прыгонніцкага ладу і зароджання капіталістычных адносін. Тут асвятляюцца акалічныя развіцці Беларусі, сялянскі рух супраць феадальна-прыгонніцкага прыгнёту, улад беларускага народа ў айчынай вайне 1812 года, а таксама выступленне першага пакалення рэвалюцыйна-дэкабрыстаў, грамадска-палітычны рух 50—60 гадоў XIX стагоддзя.

У наступных двух раздзелах разглядаецца адмена прыгоннага права ў 1861 годзе і ўстанавленне 1863 года ў Беларусі, якое з'явілася адказам сялянскай масы на грабежніцкі характар рэформы 1861 года.

У раздзеле дадзена характарыстыка дзейнасці рэвалюцыйна-дэмакрата К. Каліноўскага, які ўзначаліў сялянскае паўстанне ў Беларусі.

Значнае месца ў кнізе адведзена асвятленню развіцця капіталізму, фарміравання пролетарыята, рабочага руху і пашырэнню марксізму ў Беларусі. Асобны раздзел прысвечаны фарміраванню беларускай нацыі.

У кнізе даволі падрабозна паказан рэвалюцыйны рух у Беларусі напярэдні і ў перыяд рэвалюцыі 1905 — 1907 гадоў, які быў часткай часткай першай рускай рэвалюцыі. Асвятляецца дзейнасць арганізацыі РСДРП у Беларусі. Два раздзелы прысвечаны гісторыі Беларусі ў гэты перыяд і павяга рэвалюцыйнага ўдому.

У асобным раздзеле даецца характарыстыка культуры беларускага народа ў перыяд 1900 — 1914 гадоў.

У апошнім раздзеле 1-га тома асвятляецца гісторыя Беларусі ў перыяд першай сусветнай вайны і літоўскай буржуазна-дэмакратычнай рэвалюцыі.

На працягу ўсёй кнігі праходзіць чырвоная нітка тэма дружбы беларускага народа з вялікім рускім народам.

У кнізе выкрыта і паказана антынародная дзейнасць беларускіх буржуазных нацыяналістаў — злейшых воітаў беларускага народа.

Віднае месца ў кнізе займае асвятленне культуры беларускага народа на розных этапах яго гісторыі.

«Гісторыя Беларускай ССР» прызначана для шырокага колаў савецкай грамадскасці. Яна можа служыць таксама ў якасці дапаможніка для выкладчыкаў і студэнтаў вышэйшых навучальных устаноў, навучэнцаў сярэдніх школ пры вывучэнні гісторыі ССР, неад'емную частку якой складае гісторыя БССР.

«Гісторыя Беларускай ССР» падрыхтавана Інстытутам гісторыі Акадэміі навук БССР. Акрамя супрацоўнікаў Інстытута гісторыі ў працы над кнігай удзельнічалі работнікі Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта і іншых навуковых устаноў.

Вялікую дапамогу ў працы над «Гісторыяй Беларускай ССР» аказалі супрацоўнікі Інстытута гісторыі Акадэміі навук ССР, інстытутаў гісторыі Акадэміі навук Украінскай і Літоўскай ССР, работнікі вышэйшых навучальных устаноў Беларускай ССР.

Кніга багата ілюстравана, забяспечана шматкаляровымі картамі і храналагічнай табліцай. Аб'ём кнігі — 500 старонак.

«Гісторыя Беларускай ССР» выдаецца на двух мовах — беларускай і рускай.

1-ы том «Гісторыі Беларускай ССР» выйшаў пад рэдакцыяй прафесара члена Акадэміі навук БССР У. Н. Пярэпа і кандыдатаў гістарычных навук К. І. Шабуні і Л. С. Абецэдарака.

У бліжэйшы час 1-ы том «Гісторыі Беларускай ССР» паступіць у продаж.

Выдаецца падрыхтоўка да выдання 2-га тома «Гісторыі Беларускай ССР», які ахапае перыяд гісторыі беларускага народа ад Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі да нашых дзён.

(БЕЛТА).

В. ТАРАСЮК,
бібліятэкар Стрыгоўскага сельскага Дома культуры.

Брэсцкая вобласць.

Помнік М. Шчорсу ў Кіеве. Фото І. Фарцінскай.

Без належнай увагі

У Даманавіцкім раёне прыкметна ажыўлі сваю работу калектывы мастацкай самадзейнасці. Пры влукбах, хатах-чытальніках створаны і працуюць харавыя, драматычныя, танцавальныя і іншыя гурткі, якія ўвесь час папаўняюцца новымі ўдзельнікамі — хлаборобамі, рабочымі МТС і саўгаса, інтэлігентамі.

На жаль, самадзейныя калектывы ў раёне яшчэ мала. Ініцыятыва моладзі ў гэтых адносін не заўсёды падтрымліваецца.

Многа здольнай моладзі ёсць у сельгасарцелі «Комунар». Яна прыкладае шмат намаганняў, каб стварыць у калгасе мастацкі калектыв. Не раз удзельнікі гурткоў звярталіся да дапамогі да сакратара камасольскай арганізацыі т. Крупенкі, але ён адказваў, што ў яго ёсць больш важныя справы. Такага-ж пункту гледжання прытрымліваюцца загадчык хаты-чытальні і старшыня калгаса.

Не створаны гурткі ў калгасах «Новы шлях» і «Ленінскі шлях».

Няма належнага кіраўніцтва мастацкай самадзейнасцю і з боку раённага аддзела культуры (заг. Голуб). Дзе пачынаюць размовы аб мастацкай самадзейнасці толькі тады, калі патрэбна рыхтавацца да чарговых аглядаў.

В. ПІНЧУК,
А. ГЕРМАНЧУК.

Даманавіцкі раён, вёска Асташкевічы.

Новыя бібліятэкі

Нядаўна праўленні калгасаў імя Калініна і імя Кірава набылі новыя бібліятэкі: закуплена да 700 кніг і брашуры на сельгаснавуковыя і палітычныя тэмы, а таксама мастацкая літаратура. Набыты творы Леніна і Сталіна, Шахавая, Горькага, Чахава, працы Лысенкі, Тіміразава, Дзукічава, Вялікага. Бюджэтная бібліятэка мае больш 150 чытачоў.

Адкрыты бібліятэкі ў Радзінскай МТС, Сідарэўскай і Бабурынскай пачатковых школах, у якіх бяруць кнігі калгаснікі сельгасарцелі імя Калініна і імя Кірава. М. ЗАСТОЛЬСКІ.

Вачыма сведкі і ўдзельнікі

Калі параўнаць адлюстраванне нашай літаратуры жыцця краіны на розных яе гістарычных этапах, настаюць і вырашэнне пісьменнікамі новых жыццёва важных тэм і праблем з асвеценнем новых зямель і ўзвіцц вынікі гэтай працы літаратурына-геаграфічнай карты», — без асбавівай цяжкасці заўважым на той карце белыя плямы. Мы ўбачым месцы і цэлыя краі, куды не пранікала вока літаратара, дзе не ступала яго нага. Гэта не які-небудзь заможны край, талмнічы астравы, — гэта наша Радзіма, вялікія і велічынныя палесы ў яе гістарычным поствіце наперад. І радасна робіцца на душы, калі пісьменнік смела пайшоў па нахаджаных сцежках і смела сапраўды мастацкай кнігай закрыў яшчэ адну белую пляму ў літаратуры.

Так, да нядаўняга часу мы не мелі буйнага твора пра савецкі Далёкі Усход у гэтых і напружаных часы, калі японскія самураі паспрабавалі ў раёне возера Хасан, а потым на рацэ Халхін-Гол заняць поўныя вайны з Савецкім Саюзам. Удалы пачатак у ліквідацыі гэтага праблемы ў савецкай літаратуры зрабіў К. Сіманю сваім раманам «Сабры на зброі».

Не было ў нас дагэтуль буйных твораў і пра далейшыя гэтыя часы ў жыцці Далёкага Усходу — прыядадзень Вялікай Айчыннай вайны з Германіяй, Айчынай вайна, вайна з Японіяй.

І таму несумненна цікавае выкаікае раман Анатоля Іванова «На Далёкім Востоке», толькі што вышпучаны Дзяржаўным выдавецтвам БССР.

Раман «На Далёкім Востоке» — першая кніга А. Іванова, ваянага ўрача. Яна з'явілася ў выніку шматлікіх жыццёвых назірванняў аўтара, які, знаходзячыся на Далёкім Усходзе ў радах Савецкіх Узброеных Сіл, быў сведкам і ўдзельнікам падзей, што ўвайшлі ў саўзную гісторыю нашай Айчыны.

Прамежак часу, які ахоплівае сабой раман, параўнальна невялікі — сем-восем гадоў. Але гэта былі гады, якія застануцца ў памяці нашчадкаў. Апавадненне ў творы пачынаецца незадоўга да падзей, што разгарнуліся ў раёне возера Хасан, і заканчваецца разгром японскай Квантунскай арміі.

З першай-жа старонкі аўтар уводзіць чытача ў напружаную абстаноўку, якая стварылася на Далёкім Усходзе напярэдні даўна баёў на Хасане. Дзеянне рамана раздзіраецца імкліва, з нарастаннем. Тут прысмак выніццця моцна можа маладога пісьменніка — уменне стварыць цікавыя, абымальны сюжэт, востры канфілікт. Часам, праўда, аўтар перабірае меру і дзеіа тэма, каб заінтрыгаваць чытача, перашытае эпізод ці сцэну на самым складаным, напружаным моманце і вяртаецца да яго праз шмат старонак. Ад гэтага традыцыя часаснасці успрыняцця дадзенага эпізоду ці сцэны і — галоўнае — часаснасць успрыняцця паводні і характараў герояў, удзельнікаў падзей.

Асноўная ўвага аўтара рамана аддзена паказу жыцця і баяных спраў савецкіх воінаў — лётчыкаў, разведчыкаў, танкістаў, пагранічнікаў. Пісьменнік імкнецца быць шчыльным, лаканічным, коратка гаварыць пра многае. І гэта яму іншы раз добра ўдаецца.

Вось невялікі эпізод — мастацкая дэталі, з дапамогай якой падкрэслівваецца часаснасць і тонкасць работы нашых разведчыкаў.

Камедант умацаванага раёна Іяміці палкоўнік Дахара перова ўзбуджаны. Ён злосны прышоў на наглядальны пункт і А. Іванова. «На Далёкім Востоке». Государственне издательство БССР, 1954 г. Стр. 378. Редакторы В. Лютова, Р. Ерохин.

У сувязі з гэтым узнікае пытанне аб нацыянальнай форме мастацтва, пра якую здаецца, забылі беларускія жываніцы і скульптары. Нацыянальная форма беларускай народнай песні нам знаёма з канцэртаў Народнага і Дзяржаўнага хораў; з твораў класікаў паэзіі Янкі Купалы, Якуба Коласа, Максіма Багдановіча, з пазі і вершаў Максіма Танка і іншых паэтаў, вобразнасць і глыбокая задушэннасць якіх хваляе нашага чытача. У жываніцы некаторыя рысы беларускай задушэннасці і малічывасці мы знаходзім у пейзажах Вялікай Карціны-Бірулі, Звінаградскага, Сухаверхава, Зайцава, Кудравіча, у карцінах Волкавых і Сеўрука. Але работ з такімі яркімі стыльнымі асаблівасцямі няма на выставіцы. Астатнія творы набылі нацыянальных рысаў і выначаюцца аб'ектыўскай абьякванасцю.

Здзіўляе і тое, што некаторыя работы успрымаюцца як ужо раней дзесяці багатыя, даўно знаёмыя. Насмелыя пошукі самастойнай тэмы і не кампазіцыйнага вырашэння павялі мастакоў на шляху перапыту ўжо знойдзеныя імны даўно знаёмых матываў. Цікава па псіхалагічнаму вырашэнню і характарыстыцы герояў карціна А. Шыбіна «Есць такая партыя» кампазіцыйна нагадвае вядомую літаграфію Кірыка на гэтую-ж тэму. Сухаверхаў толькі асобнымі дэталіма палупірае ў сваёй кампазіцыі «За рэчку Беларусь» карціну Атрачанкі на такую-ж тэму. Цірка і Лі ў сваёй карціне «Шышо ад Леніна» не пайшлі далей кампазіцыйнага паўтараў многіх карцін, якія паказваюць Леніна ў Разліве. Галоўны герой карціны А. Волкава «Голасе дружным» нагадвае галоўнага героя з карціны «Рашыце задачы» Багданова-Бельскага. Кліёскі не ідзе далей кампазіцыйнага трафарэта многіх карцін «Я насценгазеты». Гэтая хіба, на нашу думку, характэрна і для

стаў паіраць на сонку Дымчатую, што ўзвышалася на савецкім баку. Яго разведчыні ніяк не могуць устанавіць, што ўздыла сабой гэтая сонка — наглядальны пункт ці ўмацаваны раён. І злучацца стары самурай. Раптам позіра палкоўніка спыніўся на вышчы савецкага пагранічнага атрада, дзе трапіўся чырвоны сціг. На пытанне, што гэта азначае, афіцэр адказаў — савецкі пагранічнікі адзначаюць гадыну свайго атрада.

«Ах, та-так, я забыў зусім, што савецкі пагранічнікі маюць сваё свята. Трэба павіншаваць суседа. — І хітры агенчыкі баіцелі ў вачах палкоўніка.

— Перадзіце на савецкі бок: «Шчыра вітаем маёра Дзюбенку, яго афіцэраў і салдат са святам пагранічнікаў».

Даахара не ведаў, што камандзірам пагранічнага атрада раёна Дымчатой ужо больш за месяц быў не маёр Дзюбенка. Адказ з савецкага боку прашоў мінут праз піль. Сігнальчык пераказаў: «Дзякуй. Узаемна вітаюць з прыладам шасці шчтані у Яо. — Дзюбенка».

Даахара разгубіўся ад здзіўлення. Акуль савецкі пагранічнікам вядома, што адбылося ў Іяміці сёння ноччу? Пыр-скавачы слайні, ён закрывае:

— Хто паведаміў ім, што Яо ашчанілася? Хто?

— Не ведаю, пан палкоўнік, не ведаю, — мармытаў перапалоханы сігнальчык. У гэты час да іх падышоў разведчык Іяміці капітан Муамура, і Даахара, пакінуўшы сігнальчыка, накінуўся на яго.

— Як мог даведацца Дзюбенка, што сёння ноччу Яо ашчанілася шасці шчтані?

— А хіба Яо ашчанілася?..»

Праз увесь раман праходзіць вобраз лётчыка Гаева. Сярод іншых вобразаў ён найбольш поўна вылісаны і выразаны. Аўтар не абмяжоўваецца паказам прафесійных, баяных якасцей свайго героя — яго адвагі, мужнасці, умення аналізіць вышце з самага, здавалася-б безвыходнага становішча, яго камандзірскіх і арганізатарскіх здольнасцей. Мы бачым Гаева як чалавека — у яго дачыненнях да самі, да сяброў і таварышаў. З пазасюльных учынкаў, з паводнін у паўных абставінах, з узаема-адносін з канкрэтнымі людзьмі выступае характар гэтага да канца адданнага свайму Радзіме воіна. Асабліва шмат для выяўлення характара Гаева дае яскрава і запамінальна намаляваныя штурмы савецкімі салмаціна занятых японцамі сонкаў, у часе якога быў падбіты самалёт Гаева і сам ён цяжка паранены. Такой-жа важнай з'яўляецца і карціна «дыпламатычнай місіі» палкоўніка Гаева ў варажскі гарнізон з прапагандай узброеным да зубоў самураі — безагаворачна капітуліраваць.

Свайго героя аўтар падае ў развіцці, у эвалюцыі. Капітан Гаеў, з якім мы знаёміліся ў пачатку рамана напярэдні хасанскіх баёў, і палкоўнік Гаеў, з якім мы расстанемся пасля яго дзяржаўна палёту ў варажскі стан, — гэта адна асоба і разам з тым — два чалавекі. Суровае ваеннае жыццё, агні баёў многаму навучылі Уладзіміра Гаева, загартавалі яго волю, адналі новыя рысы характара. Гэтыя змены ў натуры героя пераканальна паказвае пісьменнік.

Запамінаецца ў рамане лётчык Лопушаў, які, ахвяруючы ўласным жыццём, выратаваў камандзіра, што трапіў у бяду. Уданы аўтар дасягнуў і пры стварэнні

работ Гугеля «Шахматысты», Красоўскага «Чытка «Пионерской правды». А хадэса-са-б, каб беларускі мастакі па-свойму падішлі да тэмы не толькі ў кампазіцыйным вырашэнні, але і да яе эмацыянальнага асвятлення, бо некаторыя іх карціны асвятляюць у прамежках п'ямай і перай геме і таму набылі яркай эмацыянальнай выразнасці.

Аддзел графікі, нягледзячы на цудоўныя малюнкi вугалем В. Волкава, С. Рамана і братоў Ткачовых, таксама бедны. Тры калорыяны аінатворы з матывамі гарадскога пейзажа — малавыразныя, губляюцца ў масе малюнкаў, якія ўспрымаюцца, як падрыхтоўчы матэрыял. Мала на выставіцы ілюстрацыі. Не было ніводнага твора прыкладнага мастацтва і плаката, хоць вядома, што ў гэтых галінах творчая дасягненні беларускіх мастакоў значныя.

Недастаткова прадстаўлена і творчасць мастакоў часопіса гумару і сатыры «Воляжы». З прычыны дрэннай арганізацыі выставкі ў аддзеле скульптуры мы бачым толькі некалькі б'юстаў. Зусім не выставілена фігура скульптура як манументальнага, так і бытавога характара, хоць і ў гэтай галіне беларускім мастакам ёсць што паказаць.

Беларускае савецкае мастацтва, нягледзячы на сур'езнае недахопы, знаходзіцца на правільным творчым шляху. Напты сабры і суседзі шчыра імкнучы адлюстраваць стваральную працу свайго народа і яго сувязі з іншымі брацкімі народамі ў агульнай справе пабудовы камунізма.

В. ДРЭМА,
старшы навуковы супрацоўнік Вільнюскага мастацкага музея.

вобраза Шадрына — маладога здольнага штурмана, але безнадзега, самаўздушанага чалавека, натуру якога пераінчыты баявыя дружны калектыв савецкіх лётчыкаў.

Жывоў уяўляецца сям'я Пачатых — дзеда, сына і ўнука, патомных палдзічых, якія ў дзякую для бацькаўшчыны гадзіну пайшлі адной дарогай — на звера-ворага.

Імкнучыся даць чытачу больш поўнае, больш глыбокае ўяўленне пра сёне і сутнасць падзей, што адбываюцца, пісьменнік пашырае рамкі дзеяння рамана — малюе варажскі стан, варажскі тыл. На старонках твора — сцэны ў Харбіне, дзе звяла сабе гняздо японскага разведка, у Токіо, у ваенным міністэрстве, у палацы імператара і іншыя.

Разведчыкі, шпіёны, дыверсанты. Вялічынны самураі, якім не дае снакою мара-адарваць ад Савецкай Расіі Далёкі Усход. Генералы, міністры. Пагадненні, змовы. Жададні, падаеі. Крывавыя планы...

Тут жа, калі ног гаспадароў, круцяцца рускія бароны, графы, князі, выкінутыя ў грамадзянскую вайну з савецкай зямлі. У іх, з паходам Гітлера на ССР, зноў разгарэлася вочы і зубы. Узніклі былі алегліты і жададні — панаваць і ўладарнічаць. Ужо створаны «Урад Далёкага Усходу». Есць свой прэм'ер-міністр — генерал Свірын, ёсць міністры...

Пісьменнік паказвае, як паступова, пад ударамі нашай арміі на савецка-германскім фронце, а потым на савецка-японскім, аставаў ваўнічы дух самураі і іх лакеяў, гэслі надзеі, крушыліся мары.

Моцнае ўражанне пакідаюць старонкі рамана, у якіх расказваецца пра падрыхтоўку японцаў, з вядома сваіх зааікаі-аіскіх калег, бесчалавечнай батарэялагічнай вайны, пра агеры смерці — даследчык батарэялагічных станцыі, пра лёс нашчасных паддоследных людзей.

Савецкая Армія сарвала ілудзкія планы і намеры японскіх імперыялістаў, унічгнт разграміўшы цвет самурайскіх узброеных сіл — Квантунскую армію. Як збавіцеляў, сустраі савецкіх салдат карэйцы і воіны Мао — кітайскія партызаны. Дзеіа іх п'ясаца, дзеіа знішчэння небеспечнага ачага вайны на Далёкім Усходзе ішлі ў бой і пралівалі сваю кроў тэраі рамана А. Іванова.

Кніга «На Далёкім Востоке» напісана баспростаю здольным чалавекам. Аўтар добра ведае жыццё, пра якое апавядае, і таму створаны ім раман — праўдзівы, карысны.

Вяртаецца кнігі ўзраста-б, калі-б пісьменнік глыбей пранік у псіхалогію сваіх герояў, паўней раскрыў іх унутраны свет. Хадэса-са больш бачыць дзёначы асоб сам-на-сам, у развагах, у роздумах, каб атрымаваць уяўленне пра характар чалавека не толькі з паўнай сумы ўчынкаў і паводнін, а і з ведання яго сцільнасцей, звычай, сваядомсці. Мала ўвагі звяртае аўтар на вонкавы выгляд героя, на яго нартрат, на пейзажныя замалюўкі. І выходзіць, што пісьменнік часта выступае ў ролі добрага апавадальніка, які ўмее цікава, займальна расказаць поўную гісторыю, а не ў ролі мастака, які жывапісе, старае малюнічае палатно.

Недахоп гэты ідзе, вядома, ад нявопытнасці аўтара, які ўпершыню выступае з мастацкім творам, тым больш — у такім буйным і складаным жанры, якім з'яўляецца раман.

Думаецца, што кніга А. Іванова «На Далёкім Востоке» кладзе прыкметную сцэжку ў літаратуру пра Далёкі Усход у часы грозных выпрабаванняў.

Выхоўваць кіроўнікоў харавых калектываў

Наш харавы калектыв, які быў арганізаваны ў 1948 г., налічвае 60 юнакоў і дзвучат з калгаса імя Дамітравы. За апошнія два гады ён даў больш за 50 канцэртаў. Выступалі ў брыгадах свайго калгаса, у раённым цэнтры на злётах перадавікоў сельскай гаспадаркі, на партыйнай канферэнцыі, на ўрачыстых пасаджоннях, на раённых і абласных аглядах мастацкай самадзейнасці.

Спявае наш хор без музычнага суправаджэння. Дрэнна тое, што ні ўдзельнікі яго, ні кіраўнік (Максіміў Л. — настаўнік Стрыгоўскай сярэдняй школы) не ведаюць нот.

Спецыялісты раённага Дома культуры прыязджаюць да нас рэдка, а работнікі з абласнога Дома народнай творчасці за шэсць гадоў былі толькі адзін раз. На раённых семінарах па развучванню песень і новых танцаў амаль не бывае працэсальных заняткаў, якія вельмі патрэбны.

Добра было-б арганізаваць якія-небудзь курсы па народнай творчасці, на якіх можна было-б вывучаць ноты.

В. ТАРАСЮК,
бібліятэкар Стрыгоўскага сельскага Дома культуры.

Брэсцкая воб

Алена ВАСІЛЕВІЧ

ГІЛОЛА

Апавяданне

— Гілола — па-туркменску азначае Новы Месяц. Маладзік. Рамантычнае імя, ці не так, Вера Антоўна? — звярнуўся да старшын дзяржаўнай камісіі прафесар Бутылін, поўны рухавы чалавек з жывымі выразнымі тварам і маладымі вачыма.

Па твары Веры Антоўны — старшын дзяржаўнай камісіі, — немаладой сівай жанчыны ў строгім цёмным касцюме, прабегла ледзь улоўная ўсмішка.

— Так, — коротка кінула яна галавой, і цяжка было адразу зразумець адчужае свідрання: сама яна ведала значэнне гэтага не зусім звычайнага імя ці проста яно спадабалася ёй.

— Імя сапраўды рамантычнае, прафесар, толькі неарозумела, як стасуецца да яго такога больш чым звычайнае прозвішча — Іванова? — заўважыў адзін з членаў камісіі.

— Скажыце па праўдзе, я ніколі не цікавіўся гэтым пытаннем. А і сапраўды, відаць, яно мае не зусім звычайную гісторыю? — запытаўся патрыяст на Веру Антоўну Бутылін.

Тая нічога не адказала яму і, непрыкметна для ўсіх прыглушыўшы цяжкі ўдых, прапавяла:

— Ну, што-ж, можна выклікаць Іванова.

— Дазвольце заўважыць, Вера Антоўна, я ўсё-такі настойваю на сваім, — жэстам працягнуў руцэ спіны ён прафесар Бутылін. — Івановы мы павінны пакінуць толькі ў аспірантуры. Ручаюся, праз тры гады яна сама ў нашым-жа інстытуце будзе чытаць біялогію лекцыі. У яе несумненныя задаткі вучонага. І будзе вялікай памылкай накіраваць яе цяпер куды-небудзь на перыферыю, дзе яна, напэўна, не здолее...

— Не разумею вас, прафесар, — перава перабіла яго высокая худая жанчына ў пенеце, загадкавы каферы хірургі Расолава. — На маю думку, Іванова — прыроджаны хірург. Люба глядзець, калі яна апераў: ніводнага алішняга руху, умовнасьць, прэдадзець, якой можна толькі называць дэспіч. Да таго-ж, уявіцеце тую вялікую практыку, якая стаіць ва спіноў у Івановаў. І я проста не разумею, чаму так баяцца, што здольны хірург на перыферыі зарэе... З так званай пераферыі мячыла янама нашых вялікіх вучоных і практыкаў...

— Але вы забываеце, паважаная Марыя Паўлаўна, — спыніў яе Бутылін, — у які час яны жылі.

— Вось імяна, гэта я памятаю, калі-жа, — ітананічна падрабязна сказала «гэта» Расолава, — таму лічу, што ў наш час баяцца перыферыі тым больш няма чаго. Апрача ўсяго, Івановы можна нікуды не паслаць, а пакінуць у нашай цэнтральнай бальніцы.

— Ну, дык і раскідайце здольных людзей, рабце з імі што хочаце і як вам надбадзецца, а я бодэй слова не скажу... — не знаходзячы адразу, чым адказаць Расолава, дэманстратыва адварнуўся ад стала Бутылін, нервова чыркаячы запалкай.

Вера Антоўна ўслухалася спрэчку двух прафесараў, глядзячы кудысьці на расчыненае акно... Вось гэтак і яна сёння раніцай, расхвалюючыся, не магла запаліць запалку... І дагэтуль, быццам камень, ляжыць на сэрцы: «Паеўду — я так вырашыла...» І паеўду — не дзяўчынка-ж не стрымалася, не адварнуўся... Загаварыўся ўсё-такі прыроджаны кроў, пакінула... Сама паехала-б разам з ёю. Ёх, каб, як некалі, сесці на каны да памачца насустрач ветру...

Каб спыніць непрыемную гутарку, старшын дзяржаўнай камісіі ўмяшалася сама: — Ваша гарачая спрэчка, таварышчы, упэўніла мяне ў тым, што Іванова, безумоўна, здольны чалавек і што я праца будзе патрэбнай і карыснай і навуцы і практыцы. І таму вырашаюць гэта пытанне пра перыферыю, грунтоўна, абмеркаваўшы ўсе довады, які кажуць, «за» і «супраць»...

Несумненна, большую карысць медыцыне Іванова прынесла-б тады, калі-б яна засталася ў аспірантуры. Аднак і практыка, тым больш у такой узорнай лячэбнай установе, як наша цэнтральная бальніца, нічога, акрамя карысці, ёй, як урачу, не дада-б... І ўсё-ж, у такіх выключна важных выпадках, як закіраванне выпускніка на працу, нельга забываць пра яго індыўдуальныя схільнасці і жыццёвыя іланы.

Праўда, ведаючы здольнасці чалавека, мы павінны раіць больш разумны выбар. Гэта абавязак камісіі... — з нейкай няпэўнай надзеяй, якая на адзін толькі момант мігнула ў яе вачах, звярнулася яна да членаў камісіі.

— Ну, што-ж, паслухаем, што скажа сама Іванова, — ахвотна згадзіўся са старшын камісіі Бутылін, бо быў загадаў ішоў, што лепшая студэнтка, гонар інстытута — Іванова о захваленнем сустрэне прапанову застацца ў аспірантуры... Цяжкі дубовыя дзверы адчыніліся, і высокая маладая жанчына прыпынілася ля парога.

Усё аблічча выяўляла яе ўсёхочнае паходжанне: вугальна-чорныя вочы, лёгкая, ледзь прыкметная косавокасць, тоўстыя носы вакол галавы, такія чорныя што здаваліся сіняватымі, смуглыя вобод твару і аслепляльныя белыя зубы, якія на секунду бліснулі, калі яна віталася з камісіяй.

— Калі ласка, таварыш Іванова, сядзьце, — напарэдаў усіх Бутылін, паказваючы на крэсла перад сталом старшын камісіі.

— Дзякую, — Іванова села і, сустрэўшыся поглядам з Верай Антоўнай, некалькіх момантаў ўспомнілася ёй. Ніхто, апрача старшын дзяржаўнай камісіі, не здолеў зразумець сапраўднага сэнсу гэтай усмішкі. «Навошта хвалявацца... Усё-ж так ясна», — гаварыла яна.

«Ішча не позна. Я прашу цябе ішча раз... Падумаў», — адказаў стрымана ўсхваляваным поглядам Веры Антоўны.

Не характарызуючы нядаўняй спрэчкі, старшын коротка пазнаёміла выпускніцу з двума меркаваннямі камісіі. Тая ўважліва выслушала яе, глядзячы проста ў вочы і, павольна перавёрнуў погляд на Расолава, а потым на прафесара Бутыліна, цвёрда прамова:

— Я папрошу камісію накіраваць мяне на працу.

Расолава не здолела стрымаць усмешку задавальнення, а прафесар Бутылін ад нечаканасці аж падаўся наперад. Гэтага ён не чакаў. Каго, жаго, а Іванова ён заўсёды лічыў за сур'ёзную студэнтку... І раптам — на табе!...

— Не сядзіце, калі ласка, Андрэй Пятровіч, — бачычы прафесарава неадвольнае ўзрушэнне, звярнулася да яго Іванова. — Я ведаю, што вы чакалі ад мяне вельмі многа. Напэўна, нават больш таго, на што я здольна. Я ўдзячна вам... Але я хачу паехаць працаваць на маю радзіму, у Кара-Куму...

— Куды? У Кара-Куму? У пустыню? — перапытаў атуднаваты такім нечаканым паваротам справы Бутылін. — У вашым узросце, таварыш Іванова, такія рамантычныя выбрыкі ўжо не да твару, — з'едліва кінуў ён.

— Гэта, прафесар, не рамантычны выбрык, а проста працяг маеі жыццёвай гісторыі.

— Мне няма спраў да рамантычных гісторыяў. Мяне цікавіць лёс навукі, — рэзка адмакнуўся ад яе Бутылін.

— Вы несправядлівы, прафесар, — не стрымалася і ўпкінула яго Расолава. — Поўгадзіны назад вы зусім інаш думкі былі аб асабістых гісторыях...

— Ах, кінцеце гэтыя дамскія ішпількі, паважаная Марыя Паўлаўна. Вам, як хірургу, гэта не падыходзіць.

— Лічу, таварышчы, — спыніла абодвух прафесараў старшын камісіі, — што мы не маем падстаў адмаўляць Івановай у яе просьбе. Павіншваем яе з выдатным заканчэннем інстытута і жадаем ёй праславіць сваё імя і на вельмі новабудуёй, — некаторым з членаў камісіі здалос, быццам-бы голас Веры Антоўны задржэў і ў ім пачуліся слёзы.

— Я не для славы туды еду, — ціха адказала Іванова.

— Разумею! Усе мы добра разумеюць ваша бескарыснае імкненне, Гілола, таму і жадаем вам поспехаў і славы, — сардэчна абняла Іванову прафесар Расолава.

— Дзякую, — усміхнулася ёй Гілола, змяняючыся ў твары і характэрна. І зусім нечакана для ўсіх раптам звярнулася да старшын дзяржаўнай камісіі (тая механічна на рэчку газеткі, поўна ў сьоты раз, пісала ўсё адну і тую-ж літару: «!»):

— Чаму ты такая сумная? Ты-ж усё разумееш...

— Разумею... — пасля доўгага і напружанага маўчання, нарэшце, ціха прамовіла старшын камісіі. — Некалі, як у цябе будзе свае дзеці, ты мяне таксама зразумееш... Прабачце, сабры, я не сказала вам: Гілола — мая дачка.

— Вось табе і маладзік, вось табе і рамантычнае імя! — азваўся на гэта павадаўленне Бутылін.

— Сапраўды, — разумеючы настрой старшын камісіі і жадаючы развясці яго, падтрымала яго Расолава. — Дзе гэта вы, Вера Антоўна, знайшлі такое імя?

— Гэта доўгая гісторыя, сабры, — з лёгкім сумам у голасе прамовіла старшын дзяржаўнай камісіі. — Але паколькі ў нас сёння ўсё скончана, я раскажу вам гэтую гісторыю.

Яшчэ ў дваццаць шостым годзе (я тады толькі скончыла медыцынскі факультэт Ташкенскага ўніверсітэта) я ўзначаліла адну супраціўдэмічную экспедыцыю ў Кара-Куму. Нас было шэсць чалавек. Пустыня, здавалася, не будзе канца-краю. Мы ехалі на быстраходных і вельмі выносливых туркменскіх аргамаках. Нам неслівалі караван вярблюдаў з медыкаментамі, харчамі і ўсім неабходным для экспедыцыі ішоў следам. Ехалі мы, арыентуючыся на каалоджы, выкананыя ў пустыні ішчэ ў часы Александра Македонскага. Збіцца з дарогі і згубіць у чорных пясках каалоджы — вялікая бяда для падарожніка. Нядоўга і загінуць без вяду. Калі гэтых каалоджыў, уласна кажучы, і канцэнтравалася ўсё людское жыццё ў пустыні. На пясках можна было ехаць сотні кіламетраў і не сустрэць ніводнага кішлава, ніводнай юрты.

Наша экспедыцыя жыла барацьбу з чорнай воепай, якая лятавала ў той час у Сярэдняй Азіі і нібы жасой касіла дрэвы кішлякі. Мы былі першымі заставамі ў чорных пясках і не дзіва, што сустракалі нас спачатку са страхам і недавер'ем. Аднак вестка аб нашым з'яўленні ў кішлавак, дзе лятавала страшэнная хвароба, ці радуецца гэтаму.

неслася па пустыні о хуткасці самуі і на сотні кіламетраў абганяла нас. І які кі дзіўна, чым далей мы паглыбляліся ў пустыню, насельніцтва сустракала нас усё даверлівей і даверлівей. Нас ужо чакалі і лаялі звалі...

«Ката апа» — вялікая сястра едзе, — казалі пра мяне, адзіную жанчыну-ўрача ў нашай экспедыцыі...

Мы ехалі па рэчышчы старажытнага Узбоа — ракі, якой суджана было ў нашы дні вноў уваврасценці і зрабіць людзей чорных пяску ішчаслівымі. І вось у адным з самых далёкіх кішлаваў да мяне прыбег худы, чорны туркмен. Ён плакаў, паказваў сабе і мне на грудзі і паўтараў толькі адно:

— Ката апа, ката апа...

Я пайшла да яго. У цёмнай душной юрце на камне сядоў кучы захманой лажалі дзве істоты жудаснага выгляду: жанчына і трохгадовае дзіця. У жанчыны галава, увесь твар і нават наветкі вачэй аліліся ў адзін чорны струп. У дзіцяці блішчалі толькі вачэйныя пакулівыя вочы. Я дагэтуль памятаю іх чорны бліск... Мы спыніліся прыехаць: жанчыну вяртаваць не ўдалос, затое адвалялі ў смерці дзіўчынку... Доўга спыніцца на адным месцы, аднак, не было магчымасці. Хвароба ахапіла ўсё пустыню, і мы ехалі ўсё далей і далей. Адночы, у поўдзень, у самую спёкоту, калі гарачыня і сонца не давалі нават глядзець навокал, адзін з нашых правяднікоў-туркменаў, засланяючыся рукою, звярнуўся да мяне:

— Імчыцца чалавек, шукае ката апа. Гэта азначала: чалавек дагнае нас.

Ад ветру і пяску вочы ў нас слязаліся і як мы ўсё ні ўгледзіліся ўдалечыню, нічога не бачылі.

Нарэшце, можна было разгледзець коніка. Ён з усё сілы гнаў каля наперадз нам, махаву бараннай шапкай і нешта крычаў. Мы спыніліся.

— Дзякуй, ката апа! Гілола ажываў! — яшчэ здалёку радасна крычаў ён, бліскаючы белымі, быццам рафінанымі зубамі, і гаварыў ішча нешта, вельмі часта і многа, але зразумець яго было цяжка. Калі ён наблізіўся, я пазнала ў ім таго худого чорнага туркмена, які кілаў мяне да паміраючай жонкі і дачкі.

І цяпер мне стала зразумела — Гілола, яго дачка, ачуняла, і ён дагнаў нас, каб надбадзецца...

У кішлак, дзе жыла вяртаваная намі дзіўчынка, нарэшце прывалі мяне праз тры дні. Гэта было ў часы саветызаванні Кара-Куму, калі пачалася барацьба з паранджой.

І я перш-на-перш пацікавілася, як маецца мая «хрэснаці» Гілола. Пазнаўшыся ва мне колішнюю «Ката апа», старая туркменка падрабязна расказала сумную гісторыю Гілолы.

— Не ў добры час нарадзілася дзіўчынка, хопць бацькі і далі ёй такое добрае імя — Новы Месяц. Засталася сіратой без маткі. А ў мінулым годзе басмачы оорэзалі бацьку за тое, што хацеў будаваць у кішлаку саветскую ўладу. Дзіўчынку ўзялі ў двор да баі, каб прывучацца служыць. Некалі, як выразае, адорбіць за хаёв, якім дарма корміць цяпер добры чалавек.

Але старая туркменка, відаць, добра ведала гэтага «добрага» чалавека і яго дармова хлаб... І неадарна па яе перасохлай карчынай-ішчае скацілася скупа слазіна.

Дзіўчынку трэба было выраваць з лап гэтага пазука. І я пайшла да баі.

Аднак гэта было не так проста. Бай прымінуўся расчуненым, калі размовы ашайла аб тым, што ён павінен аддаць дзіўчынку мне, лаяў насправваў запалкае, кажучы, што грэх крыўдзіць сірагу, забіраючы яе ад людзей, якія замянілі ёй бацьку і маці. Далёкама гэта смешная і зусім выпадковая выдумка. Адзін з маіх праважых, памятаю, такі энергічны вясёлы камасалец Пятро Гарабеч, раптам непрыкметна штурхае мяне ў бок і сам звыртаецца да баі, разгортваючы тоўстыя світкі, дзе ён вёў дзёніж нагляданніў за надвор'ем у Кара-Куму:

— Даволі, — кажа, — аб дзіўчынку. Не хочам аддаваць яе рускай апа, і не трэба. Цяпер давай размаўляць са мной. Ён упэўнаважаны правярнік, колькі бесь у цябе галоў авечак і які ты паліш падатка. Толькі не ўдомай хлаусці: бачыш гэты спытэж? Тут, брат, усё запісана, нават усё твае жонкі, не толькі авечкі...

І забрала ў яго дзіўчынку. Сабраўся вялікі сход — нельга-ж так забраць дзіця і паехаць, — старыя дзяды крычаць: «Нельга аддаваць. Дзіця павінна жыць у кішлаку». Але сваякоў у дзіўчынку не было. Бедны туркмен і рад быў узяць дзіця ў самага дзіцяці няма чым корміць. А багатаму аддаць — на згубу. Мы вырашылі аддаць дзіўчынку ў дзіцячы дом.

Аднак мы а Гілолай вельмі хутка здружыліся... І яна так і засталася ў майей сям'і... А цяпер вось а мужам — ён у яе інжынер-будульнік — паканчалі інстытуты (прыпазналіся — ваявалі або ў гадзі вайны) і хочучь ехаць працаваць на яе радзіму...

— Гілола, — адуменна паўтараў прафесар Бутылін, — Новы Месяц... Што-ж, ніхай ухадзіць, ніхай спеціць новым Кара-Кумам.

І нельга было зразумець — шкадуе ён ці радуецца гэтаму.

Аповесць на калгасную тэму

На сходзе рускай секцыі ССП БССР абмеркавана аповесць В. Сакалова «Паводка», у якой аўтар адлюстроўвае барацьбу хлабаробаў Палесся за асаўненне асушаных зямель, за ўкараненне новых, сучасных метадаў меліярацыі.

Многія пісьменнікі, выступаючы на сходзе, адзначылі, што В. Сакалоў адным з першых у Беларусі адгукнуўся буйным мастацкім творам на гістарычныя рашэнні партыі аб сельскай гаспадарцы.

— Тэма і ідэя аповесці заслужваюць адабраўня, — сказаў М. Садковіч. — Ёсць у творы вострыя праўдзівыя канфілікты, амаль усё героі паказаны ў барацьбе з перашкодамі і недахопамі. Станоўчыя героі ўстаўваюць у сутыкненне з тымі, хто перашкаджае развіццю новага, перадавога. Але ў аповесці бесь ішча многа істотных недахопаў. Патрэбна больш глыбокае псіхалагічнае раскрыццё характараў, узбагачэнне твора палескім каларытам, дэталімі быту.

Аб важнасці падзей, якія адбываюцца ў аповесці, гаварыў Я. Шарашкоўскі. На яго думку, твор патрабуе сур'ёзнай і ўдумлівай працоўкі. Не ўсё героі дзейнічаюць аднаведна сваім характарам.

— Пачатак аповесці заагта расцянугі, — адзначыў Д. Кавалёў. — Больш пераканальна напісана другая частка.

— Правільна зрабіў аўтар, — сказаў К. Цітоў, — што паказаў у сваім творы недахопы ў асаўненні асушаных тарфянішч. Пісьменнік смела выкрывае няўдалыя кіраўнікоў, якія ставяць свае асабістыя інтарэсы вышэй за грамадскія.

З крытычнымі заўвагамі выступілі Р. Ярохіч, Г. Купера і іншыя.

«Барыс Гадуноў» на беларускай сцэне

У Беларускам дзяржаўным ордэна Леніна тэатры оперы і балету заканчваецца рэпетыцыя оперы Мусаргскага «Барыс Гадуноў», якая ўпершыню ставіцца на беларускай сцэне. Пастаноўчык спектакля — галоўны рэжысёр Л. Александровская, дырыжор — Л. Любамір, мастацкае афармленне С. Нікалаева, хормайстар Н. Прысёлкаў, балетмайстар К. Мулер.

Прэм'ера будзе паказана перад закрыццём зімовага сезона ў тэатры.

Выступленне шэфу

Вялікай павагай у калгаснікаў калгаса імя Леніна Чучэвіцкага сельсавета Лунінецкага раёна карыстаецца калектыў мастацкай самадзейнасці рабочых і служачых Люшчанкаў вузавальнай чыгункі Калектыў шэфствуе над калгасам.

Нядаўна на двары, каля калгаснага клубу, адбыўся вялікі канцэрт. Больш тысячы калгаснікаў, рабочых і служачых сабраліся паглядзець мастацкую самадзейнасць, якую падрыхтавалі для іх шэфы. У. ДЗІКЕВІЧ.

Пісьмо ў рэдакцыю

Паставіць помнік на магіле М. Багдановіча

У маі гэтага года, праводзячы свой адпачынак у Яліе, я спрабавала адшукаць магілу выдатнага беларускага паэта Міхаіла Багдановіча. На жаль, пошукі аказаліся дарэчнымі, бо на магіле паэта няма помніка.

Урад БССР выдаткаваў сродкі на ўзвядзенне помніка Багдановічу, і помнік гэты даўно зроблены. Але замест таго, каб стаць на месцы свайго прызначэння, ён амаль поўгода ляжыць у скрынках на станцыі Сімферопаль... Дзіўна, чаму так безумовам да гэтай гісторыі з помнікам М. Багдановічу Саюз савецкіх пісьменнікаў БССР і Інстытут літаратуры і мастацтва Акадэміі навук БССР?

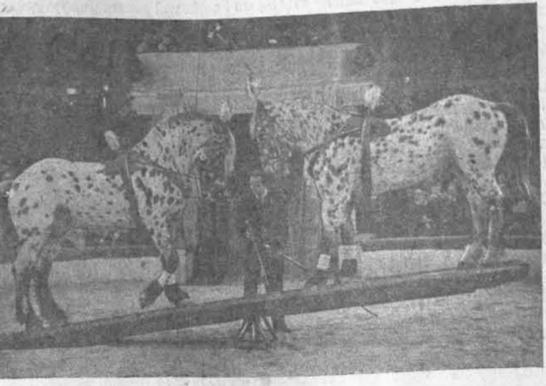
Е. ЛОСЬ.

На кніжнай паліцы

У Дзяржаўным выдавецтве БССР выйшлі з друку і паступілі ў продаж наступныя кнігі мастацкай і дзіцячай літаратуры:

- Кузьма Чорны. Збор твораў. Том 3. Тыраж 10 тыс. экз., стар. 460. Цана 9 руб.
- Марк Твен. Прыгоды Тома Сойера. На рускай мове. Пераклад Н. Даруэса. Малюні Б. Самёнава. Вокладка В. Басова. Тыраж 75 тыс. экз., стар. 248. Цана 5 руб.
- М. Горкі. Казкі. На рускай мове. Малюні Б. Вараніскага. Тыраж 75 тыс. экз., стар. 28. Цана 80 кап.
- Н. Гарын. Цёма і Жучка. Пераклад О. Сакалоўскай. Малюні В. Бундзіна. Тыраж 50 тыс. экз., стар. 20. Цана 25 кап.
- Аркадзь Куляшоў. Граўніца. Аповесць у вершак. Рэдактар А. Кучар. Мастак Л. Прагін. Тыраж 8 тыс. экз., стар. 108. Цана 3 руб. 35 кап.
- Андрэй Макаёвіч. Выбачайце, калі ласка! Рэдактар Л. Салавей. Мастак А. Салетка. Тыраж 5 тыс. экз., стар. 100. Цана 2 руб. 70 кап.
- Васіль Мінко. Не называючы прозвішчаў. Камедыя ў трох дзеях. Пераклад з украінскай мовы Павел Кавалёў. Рэдактар А. Кучар. Мастак Л. Прагін. Тыраж 5 тыс. экз., стар. 100. Цана 2 руб. 40 кап.
- Піонерскі спейнік. Складла С. Нісеневіч. Пад рэдакцыяй Р. Пукста. Тыраж 20 тыс. экз., стар. 104. Цана 2 руб. 55 кап.

Другая праграма цырка

Над франтонам цырка аркімі літарамі напісана: «Ірына Бугрымава». Гэтым імем упрыгожваецца новая цыркавая праграма. Мінчане бачылі ўжо на манежы гэтую смелую, валавую жанчыну, якая прымушае ільвоў выконваць вельмі складаныя трукі, імчыцца на кані, скакаць праз палаючы абруч. Яна кладзе галаву ў раздзіленую пачку звера. Гэта над сілу толькі чалавечу з сапраўдным талентам, у якога бесь смеласці і цярпення, а галоўнае — вялікая любоў да звару.

Ільві Ірына Бугрымавай не страцілі сваёй прыгажосці ў ныволі, як гэта часта здараецца з дрэсіраванымі зварамі. Часта агрызаючыся на дрэсіроўшчыцу, яны ўсё-ж паслухмяна выконваюць загады. Незалежна паводзіны звароў надаюць асаблівую чароўнасць усім нумарам буйнейшага савецкага атракцыёна пад кіраўніцтвам заслужанай артысткі РДФСР Ірыны Бугрымавай. Глядач удачыны артыстцы за яе смеласці і сілу волі.

Новую праграму ў Мінскім цырку адкрываюць акрабаты Спіхіны. Малады гімнасты лёгка, у бурным тэмпе выконваюць цэлы каскад практыкаванняў, якія здаюцца нескладанымі, але патрабуюць вялікай трюніроўкі і спрытнасці. Іх нумар — свесаскабыві ўступ да ўсёй праграмы, у якой пераважаюць выступленні гімнастаў. Паветрыяны гімнасты Елена Бараненка і Георгій Зінчанка робяць на трапэцы пад купалам цырка надзвычайна складаныя смелыя практыкаванні.

Апрача работы на трапэцы, універсальны артыст Георгій Зінчанка дэманструе арыгінальную дрэсіроўку коней. У яго-ж групе выступае маладая, таленавітая наездніца Валенціна Леры.

З пластычнай выразнасцю выконваюць акрабатычныя эцюд Іра і Васіль Федарэнікі.

Зладжана праце мастацкая акрабачычная група Каваленкі. Рызыкоўныя, складаныя нумары выконваюць эквілібрысты Гаціцкі.

Большую частку праграмы складаюць гімнасты. Але не ўсё з'яўляецца новым і арыгінальным у іх выступленнях. Рад практыкаванняў патрабуе ўдасканалення, а рэпертуар некаторых гімнастаў мае патрэбу ў папаўненні свежымі нумарамі.

Арганізатар праграмы трэба напярэдніць за аднастаўнасць. Савецкі глядач любіць выступленні фокуснікаў, жанглероў, музычных акцыёнтыкаў, якімі багаты наш цырк. На жаль, гэтая праграма не вызначаецца багаццем жанраў. А калі дадаць, што нязначна колькасць артыстаў размоўнага жанру не парадавала глядачоў павізнай думкай, дык беднасць праграмы становіцца відавочнай. Нікчэмныя імкненні да гумару, якія пераходзяць у пошласць, характэрны для выступленняў артыстаў Анохіна і Глушчанкі ў клаўнадае «Любоў з першага погляду». Не зусім удалы рэпертуар артыста размоўнага жанру Дорфмана. Не ўласціва цырку яго манера выканання.